

Utlåtande

Ålands landskapsregering
Lagberedningen
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2023/3316

Datum
2023-05-09

Kontaktperson
Johanna Fogelström-Duns
Myndighetschef

Utkast till lagförslag rörande enmansmyndigheter

ÅOM 2023/11

På begäran från Ålands landskapsregering, lämnar Ålands ombudsmannamyndighet härmed sina synpunkter på utkastet till lagförslag rörande enmansmyndigheter.

Bakgrund

Hur man bäst kan samordna och/eller samlokalisera uppdrag som ryms inom de enmansmyndigheter som inrättats under åren i landskapet för att svara upp mot krav i olika EU direktiv och förordningar är en frågeställning som varit aktuell och utretts av landskapsregeringen och även diskuterats i lagtingsutskott under många år. Organisationsformen har visat sig vara utmanande på fler plan till exempel vad gäller rättssäkerhet, arbetsmiljö, rekrytering, resurseffektivering samt tillsyn från landskapsregeringens sida. Fler utredningar har gjorts för att undersöka möjligheter till en så effektiv och ändamålsenlig organisering av uppdragen som juridiska ramar och andra faktorer medger.

Utkastet till lagförslag omfattar förändringar för tre av nuvarande små eller enmansmyndigheter: Ålands ombudsmannamyndighet, Upphandlingsinspektionen samt Lotteriinspektionen. Det föreslås att uppdraget för Ålands ombudsmannamyndighet utökas till att omfatta de uppgifter som för närvarande handhas av Upphandlingsinspektionen. Vidare föreslås att myndigheten ska byta namn till Ålands ombudsmanna- och upphandlingsmyndighet. Det föreslås även att Lotteriinspektionen upphör vara en egen myndighet och att myndighetens uppgifter överförs till landskapsregeringen.

Utlåtande

Ålands ombudsmannamyndighet har funnits i snart nio år. Verksamheten är inte utan utmaningar med tanke på att det är en liten myndighet med ett omfattande uppdrag, samma administrativa krav som större enheter och mycket begränsade resurser. Vägen fram till idag har varit en process med pågående utvecklingsarbete för att hitta

former, stabilitet och möjliga synergier inom myndigheten i relation till de olika specialiseringsområdena. Myndigheten upplevs fungera givet de förutsättningar som finns, men det som behövs förbättras för att ytterligare stärka myndighetens arbete är juridiska och administrativa stödfunktioner, vilket även framgår i utkast till lagförslag.

Ålands ombudsmannamyndighet har genom myndighetschefen ingått i den arbetsgrupp vars promemoria ligger till grund för utkastet till lagförslag om enmansmyndigheter och övrig personal har även haft möjlighet att ge synpunkter. Namnförslaget har dock inte ingått i processen och ombudsmannamyndigheten önskar att myndighetens namn kvarstår oförändrat. (Mer om detta nedan.) I övrigt konstateras att förslaget att överföra Upphandlingsinspektionens uppgifter till ombudsmannamyndigheten är väl förankrat givet att resurstilldelningen utfaller enligt liggande förslag.

Om resursbehov

En absolut förutsättning för att implementeringen av liggande förslag ska lyckas är att ombudsmannamyndigheten tilldelas resurser enligt lagförslagets allmänna motivering i vilken det föreslås att nuvarande konsumentrådgivartjänst på 60 procent utökas med 40 procent för att även omfatta upphandlingsinspektörsuppdrag, samt en myndighetsjurist på heltid som förutom att arbeta med upphandlingsinspektören även ska arbeta med övriga myndighetsuppdrag.

Förutom lönekostnader tillkommer kostnader för administration, IT-system, resor, fortbildning, marknadsföring och så vidare. Konstateras i utkast till lagförslag att förslaget i sin helhet förväntas vara kostnadsneutralt eller leda till lägre kostnader. Ombudsmannamyndigheten ser att det är nödvändigt att myndigheten ges reella förutsättningar för sitt uppdrag.

Om namnbyte

Det är Ålands ombudsmannamyndighets starka önskemål att namnet på myndigheten kvarstår trots utökat mandat och uppdrag. Ett argument för det nya namnet som framförts till ombudsmannamyndigheten i dialog med landskapsregeringen är att om namnet inte ändras så blir det missvisande. I detta avseende finns skäl att påminna att Ålands ombudsmannamyndighet från början omfattar funktioner som inte ryms med i namnet. Myndigheten ser dock att nuvarande namn och "varumärke" som har arbetats in fungerar och kan inkorporera ännu ett uppdrag (tillsyn offentlig upphandling). Det kan även påpekas att det i framtiden kan tillkomma nya uppdrag för vilka ombudsmannamyndigheten ses som lämplig organisation och det är inte rimligt att myndigheten förväntas byta namn vid varje justering.

Vidare kan argumenteras att det föreslagna nya namnet, Ålands ombudsmanna- och upphandlingsmyndighet, i sig kan ses som missvisande eftersom mandatet är begränsat till *tillsyn* av offentlig upphandling på Åland. Att jämföra med Upphandlingsmyndigheten i Sverige som ger stöd och vägledning inom offentlig upphandling, medan Konkurrensverket utövar tillsyn. I Finland finns inte heller en egen upphandlingsinspektion eller -myndighet, utan funktionen ingår i Konkurrens- och konsumentverket (KKV).

Vad gäller tillsynsuppdraget för upphandling så riktar det sig till myndigheter, affärsverk och andra offentligrättsliga organ, samt de parter som är involverade i upphandlingen. Sett till detta så är allmän kännedom och "varumärkesbyggande" inte ett lika tungt vägande skäl vad gäller namnbyte för myndigheten.

Ombudsmannamyndigheten bedömer att berörda upphandlingsaktörer kommer att hitta till myndigheten ändå genom sökmotorer och myndighetens ev. riktade verksamhet till berörda instanser.

Slutligen så ska tiden och resurser som krävs för att omarbeta och implementera nytt namn, grafisk profil osv inte underskattas. Dels att få allt på plats, dels att marknadsföra och arbeta in det nya namnet i allmänhetens medvetande. Med tanke på att ombudsmannamyndigheten är så liten med redan oproportionerlig andel administration i arbetet så vore det mer ändamålsenligt att satsa myndighetens resurser på innehållet i verksamheten. Det är ombudsmannamyndighetens övertygelse att det utvidgade mandatet kan ha nytta av att bli sammankopplat till ett upparbetat varumärke/myndighet som bedöms vara förtroendeingivande.

Ombudsmannamyndigheten bildades september 2014 och det finns fortfarande arbete kvar att göra vad gäller ökad kännedom om myndigheten. Det vore resursslöseri att tillintetgöra arbetet som gjorts hittills, inte minst eftersom en stor del av verksamheten kopplad till nuvarande "varumärke" riktar sig direkt till enskilda åländska invånare. Det är av största vikt att de fortsättningsvis hyser stort förtroende för myndigheten och att myndigheten är tillgänglig med låg tröskel för kontakt.

Utöver ovan, lämnar ombudsmannamyndigheten detaljerade synpunkter på föreliggande text i lagförslaget, se bilaga.